

Пише:
Небојша
Јанковић

Ванкувер, августина 2008.

Једна од основних поставки класичног новинарства гласи овако: Када се објави једна сензационална вест одједном се појави бар још пет на исту тему. Објавите их онако како буду стизале и немојте их коментарисати док су вруће. Нећете дуго чекати да се ствар охлади. Свако чудо за три дана!

Од хапшења Радована Караџића прошло је више од десет дана а ствари никако да се охладе. Напротив, скоро свакога дана таблоиди у Србији као да се утркују у пружању нових детаља из "13 година самоће" доктора Давида Дабића под чијим се обличјем (косом и брадом) у последњој фази свога одметништва крио некадашњи Председник Републике Српске. Уместо покушаја да се одгонетне сва комплексност улоге Радована Караџића у ратним збивањима у Босни деведесетих, да се изнесу евентуалне процене какве су шансе Хапског Тужилаштва да докаже његову кривицу односно могућности одбране да ту кривицу порекне или умањи, штампа се бави све пикантнијим детаљима из Караџићевог "тиховања" у илгалу.

Али, као што то понекад бива, тако се и прича о Радовану све више претвара у хиперболу о нама самима, нашим заблудама и митовима. А ту се сусрећемо са занимљивим парадоксом.

Исходиште тих прича као да се све више удаљава од намера оних који их лансирају. Уместо да докаже како нам ни у томе (Радованом скривању и прерушавању) нико раван није, ова најновија српска сага открива нешто сасвим супротно – да су и наши митови овог типа заправо део једне прилично универзалне и традиционалне (по)етике и стилизације.

Од Хомера до Шервудске шуме

Једна од најстаријих прича о прерушавању праведника (у овом случају и осветника) је Хомеров еп о Одисеју који се после вишегодишњих лутања на која су га богови проклели враћа у родну Итаку да би се обрачунао са просцима који му облећу жену Пенелопу. Прерушен је у просјака и то тако добро да га ни жена ни син Телемах не могу препознати.

Други пример је енглески мит о Робину Худу који се, такође прерушен, појављује на такмичењу у стрељаштву које организује његов архи-душман Шериф од Нотингема. Прича о Робину и његовој веселој дружини из Шервудске Шуме обогаћује одметничку митологију новим детаљима; Робин је склон пљачки, она му је практично једино занимање, али га зато "бије глас" да половину опљачканог блага даје сиротињи. Такође, није отпоран на чари лепшег пола али је и у томе "прави центлмен" у шта није баш лако поверовати.

Но приче о одметницима пуним скривених врлина нису само привилегија такозване Западне Цивилизације. Оне су посебно присутне у земљама такозваног "трећег света", чак би се могло рећи да имају изузетан етички утицај у срединама у којима хајдучкоја у изворном облику и данас постоји.

Bollywood или пронаст

У Индији, на пример, штампа је често пуна написа о подвизима локалних одметника – Дакоита описујући до детаља њихове суровости али и добра дела у којима не

БОЛИВУД У ЛУДОЈ КУЋИ

заостају за својим енглеским узором, "Робинот Испод Капуљаче". Све је то, наравно, препуно локалног шмека и колорита.

Тако је пре десетак година у Бомбају, (Bollywood) центру највеће филмске продукције на свету снимљено ремек-дело на поменутој тему. Главна личност филма који по локалном обичају траје преко 3 сата и у себи обједињује све постојеће

Радован Караџић у Хаџу

жанрове (трагедија, комедија, мјузикл) је познати Дакоит од кога стреси цела држава Утар Прадеш. Да би се сакрио од полиције он примењује исту тактику као Робин (или "наш Рапо") вешто се прерушивши у средовечну удовицу.

Умотан у Сари који му помаже да сакрије свој идентитет речни јунак се враћа у родно село да би ту открио и ново умеће. Поистоветивши се потпуно са својим новим ликом овај јунак без мане и страха почиње да се бави оним што је главно споредно занимање Индијки са годинама и искуством – проводацисањем – и тако успева да усрећи на десетине сеоских удавача.

Врхунац филма наступа у четвртном сату пројекције кад полиција коначно открије и покуша да ухапси одметника али се томе супротстави цело село предвођено гостима са свадбе која је резултат преданог рада поменуте "проводацике". За разлику од живота у коме је расплет знатно другачији (и крвавији) у боливудском "блокбастеру" све се завршава општим слављем и весељем у коме учествује и полиција.

Повратак у народну песму

Србија нема Боливуд нити би филм о Караџићу ускоро могао да буде снимљен јер је и сам народ око његове личности поприлично подељен. Једни га и пре суђења сматрају кривим и они би филм евентуално гледали, али само из тог угла. Постоје и они који су можда и у већини (бар у Србији) који би да што пре забораве да је Радован икад и постојао. Најзад, постоји велики

број људи за које је бивши председник Републике Српске херој и који свакако не би гледали филм у коме се говори о његовом двојнику, надрилекару Дабићу сматрајући то неопростивом увредом Радовановог лика и дела.

Занимљиви су покушаји људи из ове последње категорије да Караџића што пре пресале у народну песму и легенду и да га што пре ослободе имица некаквог "несрпског" гуруа-шарлатана који је пацијентима преписивао чак и лекове за импотенцију.

Када су новинари одмах после информације да је Караџић годинама живео на Новом Београду похрлили у кафану "Луда Кућа" у коју је често залазио, стални посетиоци ове установе по правилу су избегавали да говоре о доктору Дабићу и његовој "професији". За њих је врхунац био кад би се Караџић/Дабић дохватио гусала и у кафани, под својом и Младићевом сликом, кренуо да пева новокомпоноване јуначке песме о самом себи!!

Интересантно да се на овакву врсту нарцисоидности није осврнуо нико од психолога или историчара. Штега. Била би то сјајна прилика да се у новом светлу са-

Улазак у судницу

гледају и неке историјске заблуде и поставе нова питања везана за феномен одметништва.

Једно од могућих питања је и следеће: Зашто се у српским јуначким песмама из хајдучког циклуса говори искључиво о храбрости главног јунака ("нити писну, нити зуби шкрину" кад га стадоше "бити и мучити"), а не о неким његовим другим особинама које би га, као Бановић Страхињу, учиниле људскијим? Зашто се као израз моралне чврстине рачуна пре свега однос према сарадницима у истом послу ("не одајте ви јатаке наше"), док се брига за народ углавном исцрпљује у савету "жене, децу у збогеве кријте". Откуд то да се у хајдучком кодексу чојства и јунаштва чак помињу и случајне кафанске сапутнице ("не одајте крчмарице младе код којих смо рујно вино пили"), а веома

ретко, скоро никако, чланови сопствене породице?

И, најзад, враћајући се у време садашње: Како је могуће да се у гомили написа о Караџићу/Дабићу нико од новинара није сетио да бар пола плајфне посвети његовој жени и породици на Палама којима су свакодневно током ових 13 година страни "сејмени" ударали "звекиром на врата"?

Одговор је, можда, једноставан: Ни Хомер се није много бавио Пенелопом док је Одисеј тумарао морима и океанима, пловио између Сциле и Харибде, слушао песму сирена и вијао се са киклопима по далеком острвљу.

Outlaw Blues

Да повратак у народну песму није ни мало једноставан показало је већ прво појављивање Караџића пред Хапским Трибуналом. Ни трага од оне самоуверености коју је имао док је био на власти и веровао да има уз себе савезнике и пријатеље. Ни трага од шеретске супериорности коју је према својим прогонитељима јавно испољавао неухватљиви доктор Дабић. Деловао је као стар и уморан човек који зна да је ово крај пута.

Вероватно је томе допринела и последња ноћ у истражном затвору у Београду.

Док је Радован чекао да крене на своје последње путовање, на Тргу Републике одвијало се нешто што је требало да буде "величанствени митинг подршке". Организовала га је странка у политичком расулу, а на њему су, поред њених лидера, говорили и неколико бивших писаца и вечитих дисидентата и једна осредња глумица, ћерка великог глумца, која на оваквим скуповима гостује још од Милошевићевог митинга на Ушћу. Био је ту и један бивши рокер, сада страначки функционер и један биши министар склон корупцији који је Караџићу пожелео "Срећан пут". Било је и мало туче са полицијом, нешто сузавца и- то је све.

А онда је свануло изнад цркве Светог Марка, како је некада певао остарели рокер док још није био политичар. Радован је већ био у Хагу, Београђани су се спремали да пре посла скокну на бурек.

У "Лудој Кући" су скупили срчу и пикавце од протекле ноћи и закључили да је пазар био бољи него икад.

У етно - биоскопу "Раца" у Ванкуверу почела је пројекција новог филма са певањем и пуцањем. Траје 3 сата и 48 минута. У њему игра нова звезда боливудског неба Харџит Рама Синг.

subscription - уредилашта

Прећулаћујем се на листи КИШОБРАН и ћрилажем чек у вредности \$36.00 (12 бројева - 12 issues)

IME (NAME):

DATUM (DATE):

ADRESA (ADDRESS):

TEL /FAX:

E-MAIL:

POTPIS (SIGNATURE):

Make cheque or money order payable to: KISOBRAN

КИШОБРАН
НАЈЗАПАДНИЈЕ СРПСКЕ НОВИНЕ

Поћунитиће овај листић, ћошћалиће ћа на доњу адресу, и следећих дванаест бројева КИШОБРАН-а бам сћитиће ћошћом.

KISOBRAN, #368-3495 Cambie Street, Vancouver, B.C. V5Z 4R3